

קראנו בשבילכם...

מספר משקי החלב בארה"ב בירידה מתמדת

לאחרונה התפרסם דו"ח העוסק במספר משקי החלב בארה"ב. נכון לחודש יולי 1997, בארה"ב "נותרו" 99,413 עדרים (בעלי רשיון לייצר ולמכור חלב, כמובן). בהשוואה לשנת 1996, זאת פחיתה של כ-6.3%. אם נחשב את פחיתת מספרם של משקי החלב מאז 1992, שנה בה התחילו לעקוב אחר המצב בהקף ארצי, מספר העדרים שיצאו מן הייצור במשך התקופה 92-1997 הגיע לכדי 32,122 משקים – פחיתה של 24.4% מן המספר שב-1992 הגיע ל-131,535 משקים. הטבלה המצורפת כאן מראה את השינויים המתהווים.

טבלה 1. השינויים במספר משקי החלב בארה"ב.

השנה	משקים, מס'	השינוי, מס'	השינוי, %
1992	131,535		
1993	124,942	-6,593	-5.0
1994	117,732	-7,210	-5.8
1995	111,932	-5,800	-4.9
1996	106,045	-5,887	-5.3
1997	99,413	-6,632	-6.3

מענין לציין, שקיימים הבדלים ניכרים בנושא זה בין המדינות השונות של ארה"ב וגם בין האזורים השונים. כך, לגבי 1997 הפחיתה

במספר משקי חלב היתה	באזור המערב התיכון	באזור המערב	באזור צפון-מזרח	באזור הדרום	ובס"ה
	-8.0%	-0.7%	-2.7%	-7.5%	-6.3%

עם זאת, ייצור החלב בשנת 1997 עבר את הייצור של השנה שקדמה לה, על אף הקטנת מספר הפרות ב-116,000 ראש (אל דאגה, עוד נשארו בארה"ב כ-9.0 עד 9.5 מיליון פרות חלב – מ.מ.).

מוסד, במקרה שלפנינו הלוא מדובר בפעולות/ כוונות משרד האוצר בהקשר לענף החלב. יופי, אבל למה הלה תקע לנו מונח כה מצלצל כמו **מונופסון**. עקבתי בתשומת לב אחר הדיווח/ הרצאה שדוקא הצטיין בעברית, כמעט כל הזמן. יתכן מאד, שרוב השומעים לא טרחו כלל לתרגם לעצמם את הפנינה הלועזית הזאת ועברו לנושא הבא. אותי המונח הזה לא עזב, עד שפענחתי אותו; לפחות, כך אני מחניף לעצמי לחשוב.

לפי כך, המונח מונופסון בנוי מן היוונית mono (=אחד, יחיד, בלבדי) + facon הצרפתית (=אופן, צורה בה עשוי או נהוג דבר, וכו') ובסך הכל monofacon. בתקציר ההרצאה כתוב, בין היתר... **קיום מונופסון בקליטת חלב**. נדמה לי שזאת טענה נגד 'תנובה' הדואגת לקליטת החלב מכל יצרני החלב בישראל, כמעט – אם גם אותה 'תנובה' שוקדת על העברת כל הכמויות הדרושות למחלבות אחרות, כך שאין לראות בקליטה הרחבה מעין מונופול (הגבל עסקי) המגביל אחרים העוסקים באותו ענף. להפך, מתקני הייבוש של 'תנובה' חיוניים כדי לווסת בין שיאים ושפל עונתיים של ייצור חלב גולמי לעומת הצריכה. אני רואה עצמי פטור מלהיכנס לוויכוח ענייני בנושא ההרצאה המדוברת; מזכיר המ"ב עשה זאת בהרחבה ובצורה מתועדת היטב בתשובתו לרפרנט מטעם משרד האוצר.

מדכי מלען

הגדרות בעין "בוחקת" – זה לא צחוק

עידן הצרכנות – המהפכנים דורשים פנאי, במקום חירות.

אכף (קושי, מועקה) חברתי – כאשר משלם המסים צריך לחיות ממה שהוא לא הצהיר דיאטת רוון – כאשר מאיטים בלהעלות משקל.

נושה מועדף – הראשון שמודיעים לו שאין יותר כסף.

חלוקת ירושה – מצב בו כל יורש מקבל כמה שמקבל עורך-דינו.

הדו"ח הוא של American Farm Bureau Federation*

טבלה 1. הכנסות והוצאות שנתיות ממוצעות למשק בית אמריקאי בשנת 1995.

הכנסות לפני מסים	\$36,948
הוצאות	
מזון	\$ 4,505
הבית	\$10,465
צידוד הבית ושירותים	\$ 1,704
תחבורה	\$ 6,016
בריאות	\$ 1,732
בילוי	\$ 1,612
ביטוח עצמי וקופות גמל	\$ 2,967
הוצאות שונות	\$ 3,274
ס"ה	\$ 32,275

של ילדים. הרצון לחסכוניות כאלה נתקל בכמה שאלות: כמה רוצים לשריון למחיה לעת גמלאות? מספר השנים בהן המשפחה מסוגלת להפריש לחסכוניות כאלה, ומה הוא שיעור התשואה של החסכוניות?

אפשר להשתמש בטבלה 2 לצורך החישוב, כמה צריך לשים בצד מדי שנה בשנה כדי לענות על הרצון לחסכון לגמלאות. למשל, כדי לצבור \$250,000 בתקופה של עשרים שנה כאשר שיעור התשואה הוא 6%, צריך להכפיל 250 במקדם של \$27.18 כפי שמראה הטבלה, כלומר יש צורך בהפקדה של \$6,795 בחסכוניות לשנה.

טבלה 2. חסכון הדרוש לצורך צבירת \$1000.

שנים	שיעור הרבית			
	10%	8%	6%	4%
10	62.75	69.03	75.87	83.29
20	17.46	21.85	27.18	33.58
30	6.08	8.83	12.65	17.83

מן הראוי לציין, שהחישובים דלעיל אינם עוסקים בהצמדה למדד כלשהו. שיעורי הרבית הם לצורך הדגמה, אם גם יתכן, שבארה"ב נוהגים אחוזים כאלה. כמו כן, המאמר אינו מפרט בקשר לתשואה אפשרית על חסכון של \$250,000, למשל.

כותב המאמר, ברוס ג'ונס הוא מנהל המרכז לרווחיות משק החלב באוניברסיטת ויסקונסין/

Dairy Herd Management

ההוצאות למחייית משפחה

DHM IX/97

לעתים קרובות מוצאים בירחונים החקלאיים האמריקאיים מאמרים והתייחסויות לכלכלת משפחת האיכר, ולא רק לכלכלת המשק החקלאי על ענפיו. בהקשר זה תמיד עולה השאלה: איזה הכנסה דרושה לדמת חיים סבירה?

קשה לענות בהחלטיות למין שאלה כללית כזאת, כי סבירותה של רמת החיים תלויה בהרגלים וברמת ההשכלה – ולא בתור אחרון: הציפיות. באשר למשפחה של חקלאים נודעת חשיבות למיקום המשק ביחס ליישובים עירוניים (אולי), לגודל המשפחה ולהכנסת משק הבית, וגם לצורך לחסוך ולהבטיח גמלת גיל נאותה.

בטבלה 1 מובאים באופן כללי למדי הרגלי ההוצאות של כמאה אלף משקי בית שנסקרו על ידי משרד העבודה בארה"ב בשנת 1995 (מסתבר, שגם אצלם דרוש זמן להכנת הנתונים הסטטיסטיים). הכנת המשפחה הממוצעת היתה \$37,000, בעוד הוצאות המשפחה הגיעו לידי \$32,000 בממוצע למשפחה בת 2.6 נפשות (לא מוסבר שם איך נראית 0.6 נפש – מ.מ.).

על פי טבלה 1, אפשר היה להגיע לדמת חיים ממוצעת עבור משק בית של משפחת חקלאים עם ס"ה הוצאות שנתיות בטווח של \$30,000 עד \$40,000. הוצאות הבית הגיעו ל-\$10,465, מהם יש ליחס כ-\$5,700 לבית עצמו (מחירו, משכנתה) ויתרת \$4,800 לחשמל, גז, תיקונים, ציוד בית, ריהוט, מכשירים, וכדומה. אולם, אם משכנתת ביתך ממומנת באמצעות הלוואה משקית, או סך הוצאות המחיה יכלו להיות קטנות בכ-\$5,000. לפי כך, אפשר היה להגיע לדמת חיים ממוצעת עם הוצאות שנתיות בין \$25,000 ל-\$35,000.

יש ורוצים לחסוך משהו לעת זקנה, או לכל מקרה בלתי צפוי, אולי גם לחינוך אוניברסיטאי

בהקשר זה מזכירים ספר בשם 'סיבה מוצדקת', שבעת המבחנים' בו תוכל להיעזר כדי לקבוע אם יש לך סיבה מוצדקת כזאת שתעמוד במבחן המשפטי. הנה רשימת המבחנים בהם צריך לעמוד לפני שמפטרים עובד:

1. **הודעה מוקדמת.** האם הודעת לעובד בדבר מסקנות עתידיות אפשריות הנובעות מהתנהגותו או ביצועיו?
2. **הוראות והנחיות סבירות.** האם העובד התעלם או פגע בהוראה או הנחיה, שאפשר היה לצפות ממנו ומעובדים אחרים להתנהגות בהתאם?
3. **חקירה.** האם הצלחת לקבוע ללא צל של ספק, שאמנם העובד לא נהג על פי ההוראה או ההנחיה?
4. **חקירה הוגנת.** האם ניהלת את החקירה באופן הוגן ואובייקטיבי?
5. **הוכחה.** האם החקירה סיפקה עדות ניתנת להוכחה, שהעובד אשם בעבירה המיוחסת?
6. **שיוויון הטיפול, התגובה.** האם יישמת את ההנחיות, ההוראות והעונשים באופן שווה וללא אפליה? למשל, אם אותה בעיה כבר היתה בעבר ועובד אחד קיבל אתרעה, אז אל לך לפטר את העובד הנוכחי.
7. **עונש, קנס.** האם היתה רמת העונש, הקנס (כולל פיטורין) סבירה וביחס לחומרת העבירה המוכחת ולביצועי העובד במסגרת תפקידיו?

אם אתה יכול לענות **כן** לכל השאלות האלה, אזי יש לך סיבה מוצדקת להעניש/לקנוס את העובד או לפטר.

אולם, אם תשובתך תהיה **לא** אפילו לשאלה אחת בלבד, מוטב היה לבחון ולבדוק פעם נוספת, האם לא נהגת כלפי העובד המסויים הזה איפה ואיפה. במקרה כזה בית המשפט לעבודה עשוי לקבוע לטובת העובד, על פי חוקי העבודה בארה"ב; יתכן אך לא בטוח, שגם בישראל קיימים חוקים זהים? (מ.מ.)

ארה"ב, מסכם באמרו: לכל אחד מאתנו יש מושגים שונים באשר לרמת חיים "נורמלית". על המשק החקלאי, כמו כל עסק אחר, לשרת את צרכי המשפחה, ואם זה לא המקרה – על בני המשפחה לחפש עיסוקים אחרים ומקצועות העשויים לאפשר להם לחיות ברמה הרצויה להם.

פיטורי עובד – אם יש סיבה מוצדקת

DHM IX/97

במדור 'ממשק עובדים' (Employee Management), או מוטב לומר בתרגום חופשי 'ניהול עובדים', מתייחס הירחון הנ"ל למצב, בו בעל המשק עלול להימצא במצב רגיש. נניח שהחלטת לפטר עובד, חכה רגע! האם יש לך סיבה מספקת המצדיקה מהלך כזה, כלומר האם יש לך מה שקרוי בשפת המשפט האנגלית ?!JUST CAUSE

שלא כמו בשנים עברו, כיום אפשר למצוא גם במשקיני עובדים שכירים במספר גדל והולך של דפנות, כך שנושא יחסי עובד ומעביד לא יכול להישאר עלום ובלתי מסודר. לכן מצאנו טעם לתרגם ולהביא כאן התייחסות מעשית ועניינית, אף אם היא הגיעה מעבר לים, אין זה אומר שצריך לפסול אותה על הסף. לכן, בחכמה יעשה מרכז ענף או משק או מנהל מפעל, אם ישאל את עצמו במקרים שיובאו לפניו, האם יש JUST CAUSE להטיל עונשי משמעת או אף פיטורין על עובד שחרג מנורמות התנהגות וקיום הוראות ברורות.

המושג הזה (לשם נוחותנו נקרא לו 'סיבה מוצדקת') רוצה לומר, האם פעלת לפי כל ההנחיות החוקיות, מבלי להפלות את העובד לרעה ועדיין יש לך סיבות לפטרו או להענישו?!